

DARE

Depolarisation Activism for
Resilient Europe

DARE to Care: Uvažavanje različitosti i dijaloga u multireligijskim zajednicama

Autor: dr.sc. Susanna Z. Papp

Croatian Education and Development
Network for the Evolution of
Communication - HERMES
Croatia

Kreisau-Initiative
Kreisau Initiative e.V.
Germany

Open Communication
Serbia

TRANSFORM
Sweden

Western Balkans
Network
Bosnia-Herzegovina

**Co-funded by
the European Union**

Ovaj projekat je sufinansiran sredstvima Evropske komisije. Stavovi i sadržaj nastavnih planova su isključiva odgovornost njihovih autora i ne odražavaju stavove Evropske komisije ili organizacija koje sprovode projekat. Evropska komisija nije odgovorna za bilo kakve posledice koje proizlaze iz ponovne upotrebe ove publikacije.

Dare to Care: Uvažavanje različitosti i dijaloga u multireligijskim zajednicama

O projektu

Inicijativa 'DARE - Depolarization Activism for Resilient Europe' ('Aktivizam za depolarizovanu i snažnu (otpornu) Evropu') pokrenuta je sa ciljem stvaranja prostora za kritički pristup učenju i dijalog usmeren na mlade i njihov aktivizam u području savremenih izazova kao što su polarizacija, radikalizacija, mentalno zdravlje i kršenja ljudskih prava. Obrazovni materijali DARE projekta nastoje da ojačaju aktivno građanstvo i evropske vrednosti i da promovišu i osnažuju glasove mladih i njihov građanski angažman. Za više informacija posetite internet stranicu projekta: www.depolarisation.eu

Tema

- 'DARE to Care' (igra reči, 'Usudi se da brineš') tema - uvid u motivaciju mlade osobe i njenu predanost da volontira za određeni cilj kojim doprinosi napretku zajednice;
- Izazovi i mogućnosti zajedničkog života u zajednicama sa ljudima različitog verskog porekla;
- Stavovi i prakse koje se mogu primeniti kako bi se podstaklo uvažavanje različitosti i negovanje pozitivnih odnosa među mladim ljudima različitog verskog porekla.

Kontekst

Ksenofobija, mržnja prema grupama i nasilje u Evropi su u porastu. Verske i kulturne razlike su izvor sukoba i mržnje u mnogim zajednicama.

Kratki video zapis DARE to Care prati mladog aktivistu koji okuplja mlade ljude različitih verskih pozadina kako bi podstakao dijalog među njima. Ova tema je važna za učenike jer podiže svest o prirodi mržnje prema grupama, podstiče učenike na razmišljanje o svojim stavovima prema različitostima i istražuje načine za izgradnju tolerancije i prihvatanja ljudi koji su drugačiji od njih samih.

Ciljevi

- podizanje svesti o problemu netolerancije i mržnje prema različitim religijama i kulturama i njihovim posledicama;
- razgovaranje o stavovima i praksama koje podstiču toleranciju i prihvatanje različitosti;
- podsticanje interesovanja za učenje o različitostima i ohrabivanje za dublje povezivanje ljudi različitog porekla.

Ishodi učenja

Nakon časa učenici će moći da:

- bolje razumeju problematiku mržnje prema grupama i netoleranciju;
- prepoznaju stavove i prakse koje mogu da se primene kako bi se podstakla znatiželja i tolerancija prema ljudima različitih verskih pozadina.

Materijal i oprema

Za prikazivanje videa: laptop, projektor, zvučnici, internet/Wi-Fi

Trajanje

---

45 minuta (jedan školski čas)

Pregled aktivnosti na času

Uvod (10 minuta)

Na početku časa nastavnik najavljuje da će se današnji čas usredsrediti na temu tolerancije, drugim rečima, na prihvatanje zajedničkog života sa ljudima koji imaju različite poglede, vrednosti i religiju. U nastavku nastavnik postavlja nekoliko pitanja za zagrevanje vezanih za religiju, na primer:

- Koje religije su prisutne u našoj zemlji?
- Koliko je ljudima važna religija? Zašto?
- Koliko je važna vama?
- Da li poznajete ljude koji imaju drugačiju religiju ili kulturu od vaše?

Nastavnik sumira odgovore i najavljuje film: "Danas ćemo pogledati kratak video zapis o Liamu koji okuplja mlade ljude različitih religija."

Gledanje kratkog video zapisa DARE to Care: Uvažavanje različitosti (5 minuta)

Prikažite učenicima video zapis: <https://depolarisation.eu/sr/dtc-s/>

Rasprava o video zapisu (20 minuta)

Korisna pitanja za istraživanje, razmatranje i dalje razmišljanje:

- Šta Liam radi?

(Napomena: Liam organizuje radionice i kampove za mlade ljude različitih religija kako bi tamo razgovarali o identitetu, egzistencijalnim pitanjima, veri, religiji i kako bi bolje upoznali jedni druge i svoja uverenja. Mladi koji nisu religiozni takođe učestvuju u ovim radionicama.)

- Zašto je odlučio da se bavi ovim poslom? Kakva je njegova lična priča?
- Alternativno: Zašto je u mladosti postao ljut i pun mržnje? Kako je savladao svoju mržnju?

(Napomena: Liamovi baka i deka su bili jevreji. Za vreme holokausta, deportovani su u koncentracioni logor gde su svi članovi njihove porodice ubijeni. Kada su Liam i njegova sestra saznali to (bili su jako mladi), razvili su mržnju prema Nemcima. No, čim je njihova baka to čula, posela ih je i obavila uticajan razgovor sa njima. Rekla je da mržnja ne sme da se generalizuje na svakog Nemca i da, ako mrže druge, postaju slični izvršiocima. Liam je uvek doživljavao baku i deku kao uzore pa ga je to motivisalo da počne da radi na razvijanju razumevanja, znatiželje i tolerancije među ljudima - čak i ako imamo različita uverenja.)

Nastavak rasprave o video zapisu:

- Šta Liam smatra problemom u današnjem društvu?

(Napomena: Liam smatra da je problem društva to što pričamo jedni O drugima, umesto jedni SA drugima. Kada su ljudi različiti, izgledaju drugačije ili imaju različite poglede, vrednosti i religiju, lakše je razgovarati O njima i tako izazvati nesklonost, strah ili mržnju prema njima, što može da dovede do nasilja ili rata.

Nastavnik može, prema sopstvenoj proceni, pitati učenike da li su čuli za neke incidente do kojih je došlo zbog mržnje prema određenoj grupi, a može i sam navesti relevantne lokalne primere i razgovarati o njima sa učenicima.)

- Šta je, prema njegovom mišljenju, potrebno preduzeti?

(Napomena: Njegov predlog je da kada vidimo ljude koji se razlikuju od nas...

- razgovaramo SA njima, a ne O njima kako bismo uspostavili dijalog,
  - pokažemo interesovanje za učenje o njima, saslušamo njihove lične priče, njihova verovanja i običaje i šta im ona predstavljaju i
  - učimo o njihovim verovanjima i praksama, koja se razlikuju do naših.)
- Završna pitanja: Šta vam je bilo zanimljivo u ovom video zapisu? Da li vas je nešto iznenadilo?

"Kako možemo da se povežemo i učimo o kulturi drugih?" - Oluja ideja (10 minuta)

Liam radi na okupljanju mladih ljudi koji imaju vrlo različite vrednosti i religije kako bi se međusobno povezivali i učili jedni od drugih, umesto da se distanciraju i budu nepoverljivi. Šta možemo da uradimo kako bismo se povezali i učili o kulturama i religijama drugih? Zašto različitost u našim društvima treba ceniti i prihvatiti?

Dok učenici razmenjuju ideje i nude rešenja, nastavnik pruža povratnu informaciju i postavlja dodatna pitanja u svrhu pojašnjenja.

Napomena: Ideje za učenje o kulturi i religiji drugih:

- Organizacija interkulturalne večere na koju učenici donose svoja omiljena jela i/ili slatkiše i razgovaraju o njima (npr. od kojih sastojaka je napravljeno, kada se obično konzumira, da li je povezano sa određenim praznikom, kako se jede, ko ga priprema itd.)
- Organizacija časa ili okupljanja na kojem svako predstavlja najvažnije praznike svoje kulture ILL: Učenici sami izaberu, istraže i onda predstave određenu kulturu.
- Organizacija časa tokom kojeg učenici mogu sa drugima da podele svoje verske običaje i verovanja ILL: Učenici predstavljaju neku religiju nakon što su sprovedli istraživanje o njoj ili intervjuisali predstavnika te religije.
- Učenici u malim grupama intervjuišu predstavnike različitih religija i prezentuju ono što su saznali razredu.
- Pozivanje predstavnika različitih religija na nastavu ili na vannastavnu aktivnost kako bi učenici mogli da im postavljaju pitanja o njihovim običajima, verovanjima, ritualima, oblačenju i praznicima i pitaju ih ili razgovaraju sa njima o tome šta to sve njima lično predstavlja).

Izvori

- Projekat DARE, nastavni planovi, dodatni materijali i video zapisi koji se nalaze na internet stranici projekta: www.depolarisation.eu ili www.resilienteurope.eu
- Together for Sweden, Interreligious dialogue with youths and young adults in Sweden: www.fryshuset.se/verksamhet/tillsammans-for-sverige/in-english

Adaptacija aktivnosti za nastavu na daljinu

Budući da se velikim delom usredsređuje na razgovor i učeničke refleksije, ova lekcija lako može da se prilagodi onlajn nastavi.

Ocenjivanje i evaluacija

Svrha ove lekcije je podsticanje znatiželje, razvijanje tolerancije i prihvatanje drugih ljudi koji imaju drugačije vrednosti i religiju, a to ne treba da bude predmet ocenjivanja ili drugih standardnih praksi vrednovanja. Ako nastavnik ipak odluči da zada dodatni zadatak koji se zasniva na znanju (npr. izrada prezentacije o odabranoj kulturi ili religiji), to, naravno, može da bude predmet ocenjivanja. U tom slučaju nastavnik mora unapred da odredi jasne kriterijume ocenjivanja prezentacije.

Ideje za domaći zadatak

Domaći zadatak može biti realizacija jedne aktivnosti osmišljene i predstavljene kao rezultat oluje ideja učenika ili nastavnik sam može da zada jedan od zadataka koji su navedeni u popisu u aktivnosti oluje ideja.